SODBA SODIŠČA (prvi senat)

z dne 18. julija 2007*

V zadevi C-277/05,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 234 ES, ki ga je Conseil d'État (Francija) vložilo z odločbo z dne 18. maja 2005, ki je na Sodišče prispela 5. julija 2005, v postopku

Société thermale d'Eugénie-les-Bains

proti

Ministère de l'Économie, des Finances et de l'Industrie,

SODIŠČE (prvi senat),

v sestavi P. Jann, predsednik senata, K. Lenaerts, E. Juhász (poročevalec), K. Schiemann in E. Levits, sodniki,

* Jezik postopka: francoščina.

generalni pravobranilec: M. Poiares Maduro,
sodna tajnica: K. Sztranc-Sławiczek, administratorka

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 4. julija 2006,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

— za Société thermale d'Eugénie-les-Bains X. Vuitton, odvetnik,

— za francosko vlado G. de Bergues in J. Gracia, zastopnika,

— za Irsko D. O'Hagan, zastopnik, skupaj s P. Mc Garryjem, BL, in z E. Fitzsimonsom, SC,

— za portugalsko vlado L. Fernandes in C. Lança, zastopnika,

— za Komisijo Evropskih skupnosti R. Lyal in M. Afonso, zastopnika,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 13. septembra 2006

izreka naslednjo

Sodbo

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago členov 2(1) in 6(1) Šeste direktive Sveta 77/388/EGS z dne 17. maja 1977 o usklajevanju zakonodaje držav članic o prometnih davkih – Skupni sistem davka na dodano vrednost: enotna osnova za odmero (UL L 145, str. l, v nadaljevanju: Šesta direktiva).

2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med družbo Société thermale d'Eugénie-les-Bains (v nadaljevanju: Société thermale) in ministrstvom za gospodarstvo, finance in industrijo zaradi obdavčenja z davkom na dodano vrednost (v nadaljevanju: DDV) ar, ki jih je Société thermale prejela ob rezervaciji sob in jih je po preklicu določenih rezervacij tudi obdržala.

Pravni okvir

Pravo Skupnosti

3 V skladu s členom 2(1) Šeste direktive so predmet DDV „dobava blaga ali storitev, ki jo davčni zavezanec, ki deluje kot tak, opravi na ozemlju države za plačilo".

4 V členu 6(1) te direktive je določeno:

„1. ‚Opravljanje storitev' pomeni vsako transakcijo, ki ni dobava blaga v smislu člena 5.

Takšne transakcije lahko med drugim vključujejo:

[...]

— obveznosti opustitve dejanja ali dopustitve dejanja ali stanja,

[...]"

5 V skladu s členom 11A(1)(a) te Direktive je davčna osnova za opravljanje storitev „vse, kar predstavlja plačilo, ki ga je prejel ali ga bo prejel [...] izvajalec za te dobave [...] od kupca ali tretje osebe [...]"

Nacionalno pravo

6 V skladu s členom 256-I splošnega zakonika o davkih sta predmet DDV dobava blaga in opravljanje storitev, ki ju davčni zavezanec, ki deluje kot tak, opravi za plačilo.

7 V členu 256-IV-1° tega zakonika je določeno, da štejejo transakcije, ki niso dobave blaga, za opravljanje storitev.

8 V členu L. 114-1 zakona o potrošništvu, ki izhaja iz člena 3-1 zakona št. 92-60 z dne 18. januarja 1992, s katerim je bilo okrepljeno varstvo potrošnikov, je določeno naslednje:

„Razen če ni v pogodbi drugače določeno, so vnaprej plačani zneski are, kar pomeni, da lahko vsaka pogodbena stranka prekliče svojo zavezo, pri čemer potrošnik izgubi aro, izvajalec storitve pa vrne dvojni znesek."

9 V skladu s členom 1590 civilnega zakonika, če je bila obljuba prodaje dana z aro, vsaka od pogodbenih strank odgovarja za njeno kršitev, tista, ki je aro dala, z njeno izgubo, in tista, ki jo je prejela, z vrnitvijo njenega dvojnega zneska.

Spor o glavni stvari in vprašanje za predhodno odločanje

10 Dejavnost Société thermale s sedežem v Eugénie-les-Bains (Francija) je opravljanje zdraviliške dejavnosti, ki vključuje tudi hotelsko in gostinsko dejavnost. To zdravilišče prejema zneske, ki jih ob rezervaciji bivanja vnaprej plačajo zdraviliški gosti iz naslova are. Ti zneski se odštejejo od poznejšega plačila bivanja ali pa jih navedeno zdravilišče obdrži, če zdraviliški gosti bivanje odpovedo.

11 Leta 1992 so v zdravilišču opravili revizijo računovodskih izkazov za obdobje med 1. januarjem 1989 in 30. aprilom 1992. Na podlagi te revizije je davčna uprava ocenila, da je treba z DDV obdavčiti are, ki jih je zdravilišče prejelo ob rezervaciji bivanja in jih obdržalo po odpovedi rezervacije s strani gostov. Société thermale je bila 8. decembra 1994 pozvana k plačilu davka, v znesku 84.054 FRF (12.814 eurov), ki se nanaša na navedeno obdobje. Pri davčni upravi je vložila ugovor, ki je bil 14. februarja 1995 zavrnjen.

12 Société thermale je zoper to odločbo pri upravnem sodišču v Pauju vložila tožbo. Ta tožba je bila s sodbo z dne 18. novembra 1999 zavrnjena. Navedeno sodišče je namreč menilo, da če družba, če stranka odstopi od pogodbe, are obdrži, te pomenijo plačilo storitve, ki vključuje sprejem stranke, sestavo njenega spisa o rezervaciji in zavezo o rezervaciji njenega bivanja.

13 Société thermale je zoper to sodbo pri upravnem sodišču Bordeaux vložila pritožbo, ki jo je to s sodbo z dne 18. novembra 2003 zavrnilo. Da bi odločilo, ali je treba are, ki jih stranke plačajo tej družbi in jih ta pri odpovedi rezervacije obdrži, obdavčiti z

DDV, je to sodišče menilo, da je treba te are v takem primeru šteti za neposredno nadomestilo in plačilo za individualno storitev sestave spisa stranke in njene rezervacije bivanja.

14 Société thermale je s trditvijo, da je treba te are obravnavati kot odškodnino, plačano za odpravo škode, ki jo je utrpela zaradi neizpolnitve obveznosti svojih strank, in da kot take niso predmet DDV, Conseil d'État predlagala, naj navedeno sodbo razveljavi.

15 V teh okoliščinah je Conseil d'État prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo to vprašanje:

„Ali je treba zneske, plačane iz naslova ar v okviru prodajnih pogodb, ki se nanašajo na opravljanje storitev, ki so obdavčene z [DDV], če kupec izrabi pravico do odstopa od pogodbe in prodajalec te zneske obdrži, šteti za plačilo za storitev rezervacije in kot take predmet [DDV] ali za odškodnine za odpoved pogodbe, plačane za odpravo škode, utrpljene zaradi neizpolnitve kupca, ki nimajo neposredne zveze s kakršno koli odplačno storitvijo in kot take niso predmet tega istega davka[?]"

Vprašanje za predhodno odločanje

16 Predložitveno sodišče v okviru vprašanja v bistvu sprašuje, ali je treba zneske, ki jih stranka lastniku hotela plača iz naslova are, če stranka izrabi svojo pravico do odstopa od pogodbe in lastnik te zneske obdrži, šteti za nadomestilo za storitev

rezervacije, ki je predmet DDV, ali za pavšalne odškodnine zaradi odpovedi, ki niso predmet navedenega davka.

17 Najprej je treba poudariti, prvič, da se lahko opredelitev pojma are med državami članicami spreminja, in drugič, da ima lahko izraba pravice do odstopa od pogodbe, povezane z aro, različne posledice glede na veljavno nacionalno pravo. Tako iz stališč francoske vlade izhaja, da izraba navedene pravice v francoskem pravu načeloma v celoti odpravi posledice neizvršitve pogodbe za stranko, ki jo krši, medtem ko v večini držav članic v takšni situaciji obstaja možnost zahtevati odškodnino, ki presega znesek obdržane are.

18 V okviru te zadeve se obravnava primer, v katerem ima stranka, ki je plačala aro, pravico preklicati svojo zavezo, pri čemer aro izgubi, druga stranka z enako pravico pa mora pri izrabi te are povrniti v dvojnem znesku, pri tem pa ni treba obravnavati pravic, na katere bi se lahko ena izmed strank sklicevala tudi po izrabi navedene pravice s strani druge stranke.

19 Iz sodne prakse Sodišča izhaja, da je na prvo rešitev, oblikovano v vprašanju za predhodno odločanje, mogoče odgovoriti pritrdilno le, če obstaja neposredna zveza med opravljeno storitvijo in prejeto protivrednostjo, pri čemer plačani zneski pomenijo ustrezno nadomestilo za individualno storitev, opravljeno v okviru pravnega razmerja, v katerem se storitve opravljajo vzajemno (glej v tem smislu sodbe z dne 8. marca 1988 v zadevi Apple and Pear Development Council, 102/86, Recueil, str. 1443, točke 11, 12 in 16; z dne 3. marca 1994 v zadevi Tolsma, C-16/93, Recueil, str. I-743, točka 14; z dne 21. marca 2002 v zadevi Kennemer Golf, C-174/00, Recueil, str. I-3293, točka 39, in z dne 23. marca 2006 v zadevi FCE Bank, C-210/04, ZOdl., str. I-2803, točka 34).

20 Vendar je treba ugotoviti, da v tem primeru ti pogoji niso bili izpolnjeni.

21 Sklenitev pogodbe in posledično obstoj pravne vezi med strankami navadno nista odvisna od plačila are. Ker ta ni sestavni del pogodbe o nastanitvi, obstaja le kot izbirni element, s katerim je poudarjena pogodbena svoboda strank.

22 Tako lahko stranka pisno ali ustno zahteva rezervacijo bivanja, ki jo lahko lastnik hotela glede na svojo pogodbeno prakso, potrdi pisno ali ustno, ne da bi zahteval aro. Takšno sprejetje zahteve za rezervacijo pa nikakor ne vodi do vzpostavitve pravne vezi med strankama, ki bi lastnika obvezovala, da za stranko sestavi spis in ji rezervira bivanje.

23 Strankino plačilo are in obveznost lastnika hotela, da s tretjimi ne sklepa pogodb, če bi s tem prekršil zavezo, ki jo je sprejel do stranke, v nasprotju s trditvijo francoske vlade, ni mogoče več označiti kot vzajemno storitev, ker v tem primeru navedena obveznost izhaja neposredno iz pogodbe o nastanitvi in ne iz plačila are.

24 V skladu s splošnimi načeli civilnega prava je namreč vsaka pogodbena stranka dolžna spoštovati pogodbo in opraviti v njej določeno storitev. Obveznost spoštovanja te pogodbe torej ne izhaja iz drugega sporazuma, sklenjenega posebej v ta namen. Obveznost pravilne izvršitve navedene pogodbe ni več odvisna od morebitne odškodnine ali kazni zaradi zamude, zastave ali are, temveč izhaja iz pogodbe.

25 Tako mora lastnik hotela, če ponudi dogovorjeno storitev, na podlagi rezervacije le spoštovati pogodbo, sklenjeno s stranko, in sicer v skladu z načelom, na podlagi katerega je treba izvrševati pogodbe. Zato spoštovanje te obveznosti ni mogoče opredeliti kot nadomestila za plačano aro.

26 Ker obveznost rezervacije izhaja iz pogodbe o nastanitvi in ne iz plačane are, ne obstaja neposredna zveza med opravljeno storitvijo in prejetim nadomestilom (zgoraj navedene sodbe Apple and Pear Development Council, točki 11 in 12; Tolsma, točka 13, in Kennemer Golf, točka 39). Dejstvo, da se znesek are, če stranka rezervirano sobo vzame, odšteje od cene za navedeno sobo, potrjuje, da ta ara ne pomeni nadomestila za samostojno in individualno storitev.

27 Ker ara ne pomeni nadomestila za samostojno in individualno storitev, je treba za odgovor predložitvenemu sodišču preučiti, ali pomeni odškodnino za odpoved, plačano za utrpljeno škodo zaradi odstopa stranke od pogodbe.

28 V zvezi s tem je treba opozoriti, da so pogodbene stranke, ob spoštovanju zavezujočih določb in pravnega reda, svobodne pri opredeljevanju vsebine njihovega pravnega razmerja, vključno s posledicami morebitne odpovedi ali nespoštovanje svojih obveznosti. Vendar se lahko te, namesto da bi natančno opredeljevale svoje obveznosti, sklicujejo na različne instrumente civilnega prava.

29 Stranke lahko tako pri neizvršitvi obveznosti iz pogodbe, ki so jo sklenile, predvidijo določbe, ki se nanašajo na odškodnino ali kazen zaradi zamude, na zastavo ali aro. Čeprav je namen vseh teh okrepiti pogodbene obveznosti strank in so nekatere izmed njihovih nalog enake, imajo ti instrumenti posebne značilnosti.

30 Posebej glede are je treba opozoriti, prvič, da ta pomeni pokazatelj sklenitve pogodbe, ker pomeni njeno plačilo domnevo obstoja te pogodbe. Drugič, ara spodbuja stranke k izvršitvi navedene pogodbe, ker lahko stranka, ki jo plača, tvega izgubo ustreznega zneska, druga stranka pa mora glede na okoliščine primera povrniti dvojni znesek te vsote, če je razlog za neizvršitev pogodbe na njeni strani. Tretjič, ara pomeni pavšalno odškodnino, ker je na podlagi njenega plačila ena izmed strank oproščena dokazovanja zneska utrpljene škode, če druga stranka krši pogodbo.

31 Namen are v hotelskem sektorju načeloma odgovarja zgoraj navedenim značilnostim, njen namen je torej, da kaže na sklenitve pogodbe, da spodbuja njeno izvršitev in nudi možnost pavšalne odškodnine.

32 Medtem ko se pri normalnem poteku pogodbe ara odšteje od cene storitev, ki jih opravi lastnik hotela, in je torej predmet DDV, je po drugi strani ohranitev zadevne are v sporu o glavni stvari posledica izrabe pravice stranke do odpovedi in bo navedenemu lastniku plačala odškodnino zaradi odstopa od pogodbe. Taka odškodnina ne pomeni plačila storitve in ni del davčne osnove za DDV (glej v tem smislu v zvezi z zamudnimi obrestmi sodbo z dne 1. julija 1982 v zadevi BAZ Bausystem, 222/81, Recueil, str. 2527, točke od 8 do 11).

33 Te ugotovitve, v nasprotju s trditvijo portugalske vlade, ne izpodbija niti dejstvo, da v večini primerov znesek utrpljene škode in znesek obdržane are ne sovpadata, niti možnost, da lahko sobe, ki so na razpolago zaradi odpovedi pogodbe, zasedejo nove stranke. Ker gre namreč za pavšalno odškodnino, je običajno, da lahko znesek navedene škode preseže znesek are, ki jo obdrži lastnik hotela, ali je nižji od tega zneska.

34 Poleg tega pravilo, v skladu s katerim se povračilo, če lastnik hotela ne izvrši pogodbe, nanaša na dvojni znesek vsote, plačane iz naslova are, potrjuje opredelitev slednje kot pavšalne odškodnine zaradi odpovedi pogodbe in in ne kot plačila storitve. V taki okoliščini namreč stranka navedenemu lastniku očitno ni ponudila nobene storitve.

35 Ker plačilo are, prvič, ne pomeni plačila, ki ga prejme lastnik hotela kot ustrezno nadomestilo za samostojno in individualno storitev, ki jo je opravil za stranko, in drugič, ker je namen ohranitve te are, zaradi odstopa stranke od pogodbe, odprava posledic neizvršitve pogodbe, je treba ugotoviti, da niti plačilo are ali njena ohranitev niti njeno povračilo v dvojnem znesku ne sodi na področje člena 2(1) Šeste direktive.

36 Ob upoštevanju zgoraj navedenega je treba na postavljeno vprašanje odgovoriti, da je treba člena 2(1) in 6(1) Šeste direktive razlagati tako, da je treba zneske, plačane iz naslova ar v okviru pogodb, ki se nanašajo na opravljanje hotelskih storitev, obdavčenih z DDV, če stranka izrabi pravico do odstopa in če lastnik te zneske hotela obdrži, šteti za pavšalne odškodnine zaradi odpovedi pogodbe, plačane za odpravo utrpljene škode zaradi neizpolnitve stranke, ki nimajo neposredne zveze s kakršno koli odplačno storitvijo in kot taki niso predmet tega davka.

Stroški

37 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (prvi senat) razsodilo:

Člena 2(1) in 6(1) Šeste direktive Sveta 77/388/EGS z dne 17. maja 1977 o usklajevanju zakonodaje držav članic o prometnih davkih – Skupni sistem davka na dodano vrednost: enotna osnova za odmero je treba razlagati tako, da je treba zneske, plačane iz naslova ar, v okviru pogodb, ki se nanašajo na opravljanje hotelskih storitev, obdavčenih z davkom na dodano vrednost, če stranka izrabi pravico do odstopa in lastnik hotela te zneske obdrži, šteti za pavšalne odškodnine zaradi odpovedi pogodbe, plačane za odpravo utrpljene škode zaradi neizpolnitve stranke, ki nimajo neposredne zveze s kakršno koli odplačno storitvijo in kot taki niso predmet tega davka.

Podpisi